

**Dorota Gutkowska,
Monika Janisz**
Muzeum Narodowe
w Warszawie

**ZBIÓR TKANIN ZABYTKOWYCH
Z DAWNEGO MUZEUM
IM. KRÓLA JANA III WE LWOWIE.
INWENTARYZACJA
I PRACE NAD KATALOGIEM
PRZYGOTOWYWANYM
W RAMACH SERII
WYDAWNICZEJ
DEPARTAMENTU
DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
POZA KRAJEM**

Prace nad inwentaryzacją tkanin zabytkowych ze zbiorów Lwowskiego Muzeum Historycznego prowadzone są od 2010 r. Kolekcja obejmuje zarówno zabytki z historycznych zbiorów Muzeum im. Króla Jana III, jak również – niebędące przedmiotem artykułu – nabytki powojenne, a także włączone w 1940 r. podczas tzw. reorganizacji muzeów lwowskich zbiory innych placówek, m.in. Muzeum Historycznego miasta Lwowa.

Muzeum im. Króla Jana III założone zostało w 1908 r., głównie dzięki zabiegom Aleksandra Czołowskiego, mianowanego jego dyrektorem, i Tadeusza Rutowskiego – wiceprezydenta miasta Lwowa. Zaczątkiem muzeum był trwały depozyt kościołów i klasztorów oraz osób prywatnych, a także zespół zabytków odnoszących się do Lwowa, zgromadzony przez Zarząd Archiwum Miejskiego. Główną siedzibą muzeum została Kamienica Korniaktów, tzw. Królewska, po restauracji otwarta w całości dla zwiedzających w 1921 r. Część zbiorów prezentowana była również w pałacu Łozińskich przy ul. Ossolińskich 1/3¹.

¹ *Muzeum Narodowe imienia króla Jana III. Przewodnik tymczasowy*, Lwów 1909; E. Chwałewik, *Zbiory polskie: archiwa, biblioteki, gabinety, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek*

Muzeum gromadziło dzieła sztuki i przedmioty rzemiosła artystycznego z czasów dawnej Rzeczypospolitej, głównie z okresu panowania Jana III, oraz pamiątki związane z powstaniem narodowymi, a także zabytki obrazujące wielokulturowość Polski przedrozbiorowej. W zbiorach znalazły się liczne obrazy, w tym portrety znanych osobistości polskich, oraz jedna z największych w kraju kolekcja militariów, zawierająca chorągwie, sztandary i mundury z okresu do wojny 1920 r. Gromadzone były zabytki związane z Kościołami: rzymskokatolickim, prawosławnym i ormiańskim, a także z kulturą żydowską i ruską. We wrześniu 1939 r. muzeum posiadało już około 50 tys. eksponatów i uchodziło – pod względem liczebności i wartości zbioru – za jedno z ważniejszych, za muzeami narodowymi w Krakowie i Warszawie. Największe kolekcje o różnorodnym charakterze przekazali Bolesław Orzechowicz, Władysław Łoziński, Włodzimierz Kozłowski, Aleksander Czołowski, Helena Dąbcańska, militaria – Maria z Fredrów Szembekowa, Józef Smoliński, Zygmunt Drągowski, numizmaty – Rudolf Mękicki, Ferdynand Wysocki.

Dotychczasowe prace nad zbiorem tkanin zabytkowych z Lwowskiego Muzeum Historycznego nie objęły jeszcze badań archiwalnych, które pozwolą z pewnością zidentyfikować pochodzenie wielu przedmiotów. Brak w kolekcji części tkanin zabytkowych wymienianych w przedwojennych katalogach i przewodnikach po Muzeum im. Króla Jana III.

W 1940 r., po zajęciu Lwowa przez wojska radzieckie, nowe władze przystąpiły do reorganizacji zbiorów muzealnych. Wśród zlikwidowanych muzeów znalazły się Muzeum Narodowe im. Jana III oraz Muzeum Historyczne m. Lwowa. Rozdzielone zbiory muzeów i upaństwowionych kolekcji prywatnych stały się podstawą do zorganizowania Lwowskiej Galerii Obrazów, Lwowskiego Muzeum Historycznego oraz Muzeum Przemysłu Artystycznego. Podczas tych działań najbardziej ucierpiały zbiory o zdecydowanie polskim charakterze, także z Muzeum Historycznego m. Lwowa i Muzeum im. Króla Jana III. W tym okresie znacznie wzrosła liczebność zbiorów Muzeum Przemysłu Artystycznego – z około 8 tys. przed 1939 r. do około 30 tys. eksponatów. Wiele obiektów rzemiosła artystycznego zostało zagrabionych podczas niemieckiej okupacji Lwowa. Po 1944 r. zbiory uległy dalszemu przegrupowaniu

przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie w porządku alfabetycznym według miejscowości ułożone, t. 1, Warszawa–Kraków 1926, s. 405–407; *Muzea Gminy Miasta Lwowa*, oprac. A. Czołowski et al., Lwów 1929, s. 16–20; K. Badecki, *Lwowskie zbiory naukowe i muzealne*, Lwów 1932, s. 23–27; R. Mękicki, *Muzeum Narodowe im. Króla Jana III we Lwowie. Przewodnik po zbiorach*, Lwów 1936; J. Miler, *Muzeum Narodowe im. Króla Jana III*, „Cenne, Bezcenne, Utracone” 1999, nr 6, s. 15–29.

i przenoszone były z jednych budynków muzealnych do drugich². W wyniku działań reorganizacyjnych grupa tkanin zabytkowych z dawnego Muzeum im. Króla Jana III trafiła do Muzeum Przemysłu Artystycznego; znalazły się wśród nich m.in. XVIII-wieczne ornaty i XVII-wieczny pas perski³.

Po zakończeniu II wojny światowej na mocy rozporządzenia władz w Kijowie część kolekcji polskich placówek muzealnych oraz zbiorów Ossolineum została przekazana do Polski. W grupie obiektów wytypowanych z Lwowskiego Muzeum Historycznego, obok przykładów polskiego malarstwa, głównie portretowego, znalazły się nieliczne pamiątki związane z osobą Jana III, a także zabytkowe tkaniny i elementy umundurowania⁴. Od 1948 r. w zbiorach Muzeum Śląskiego we Wrocławiu, obecnie w Dziale Tkanin i Ubiorów Muzeum Narodowego we Wrocławiu, przechowywane są 92 obiekty, a wśród nich m.in. szaty liturgiczne, w tym kapa z kościoła w Żółkwi, będąca darem Jana Sobieskiego, makaty – w tym fragment makaty z herbami Marka Matczyńskiego, podskarbiego wielkiego koronnego i zaufanego Jana III, której pozostała część przechowywana jest nadal w Lwowskim Muzeum Historycznym, a także fraki mundurowe, mundury oraz sztandary⁵.

W ramach działań związanych z przygotowaniem do publikacji katalogu w serii *Poza krajem* z niezwykle różnorodnego, liczącego ponad 5 tys. obiektów zbioru tkanin zabytkowych Lwowskiego Muzeum Historycznego zostały dotychczas wstępnie opracowane następujące grupy obiektów: szaty i paramenty liturgiczne, sztandary, chorągwie, proporce, akcesoria mody, pasy kontuszowe, czapaki, mundury wojskowe i urzędnicze, zbiór pamiątek narodowych, judaica, masonica, kilimy, dywany, makaty, fragmenty tkanin.

Spośród dotychczas zinwentaryzowanych zabytków wyróżnia się liczebnością zbiór ofiarowany przez Helenę Dąbcańską, w skład którego wchodzi szaty liturgiczne, ubiory i akcesoria mody, fragmenty tkanin i makaty. Jest on w obecnych zbiorach Lwowskiego Muzeum Historycznego najbardziej spójną grupą obiektów z dawnej kolekcji Muzeum im. Króla Jana III. Postać kolekcjonerki i sposób pozyskiwania zbiorów zasługują na krótkie omówienie.

² M. Matwijów, *Walka o lwowskie dobra kultury w latach 1945–1948*, Wrocław 1996, s. 20, 23, 27–28, 33.

³ Za potwierdzenie tej informacji oraz listę skatalogowanych dotychczas obiektów pochodzących z dawnego Muzeum im. Jana III, a przechowywanych obecnie w zbiorach Muzeum Przemysłu Artystycznego, dziękujemy pani dr Beacie Biedrońskiej-Słocie oraz pani Magdalenie Ozdze.

⁴ M. Matwijów, *Walka o lwowskie dobra...*, s. 98, 104.

⁵ Za pomoc i wyczerpujące informacje dziękujemy pani dr Małgorzacie Możdżyńskiej-Nawotce z Muzeum Narodowego we Wrocławiu.

Helena Dąbczańska (1863–1956) zebrała ponad 20 tys. książek, 1600 grafik, 1200 tkanin, 800 obrazów, 400 sztuk porcelany, 70 wachlarzy i kilka tysięcy innych wyrobów rzemiosła artystycznego. Jak napisała w swoim pamiętniku opublikowanym w 1963 r. w „Roczniku Biblioteki PAN w Krakowie”, gromadziła *wszystko, co uważała za ciekawe lub charakterystyczne dla danej epoki lub odpowiedniego działu sztuki czy artystycznego przemysłu*⁶. Wśród licznych tkanin znalazły się i takie, które reprezentują niższy poziom artystyczny, pomimo to przedstawiają wartość jako wytwory kultury materialnej.

Jedną z zasad, którą kierowała się Dąbczańska, tworząc zbiór, było preferowanie przedmiotów *sztuki rodzimej*. Gromadziła też zabytki etnograficzne związane z Huculszczyzną. W swojej willi we Lwowie stworzyła rodzaj prywatnego muzeum, na potrzeby którego przedmioty zostały precyzyjnie oznakowane. W swoim pamiętniku przyznawała jednak, że zbiory jej *nie stanowiły nigdy jakiegoś muzeum, mniej lub więcej wyspecjalizowanego, lecz raczej szereg najróżnorodniejszych przedmiotów, mogących wypełnić i upiększyć mieszkanie*⁷.

Helena Dąbczańska zorganizowała we Lwowie dwie wystawy na cele dobroczynne. Pierwsza z nich odbyła się w 1910 r. w Muzeum Przemysłowym. Prezentowane były na niej głównie tkaniny: szaty liturgiczne, makaty, czapra-ki, pasy kontuszowe, kostiumy oraz wachlarze⁸. Na drugiej wystawie, urządzonej w 1912 r. w zaaranżowanych wnętrzach w stylu empiru i biedermeieru, znalazły się – oprócz tkanin oraz ubiorów – obrazy, meble i inne wyroby rzemiosła artystycznego⁹.

Dąbczańska systematycznie ofiarowywała poszczególne części swojej kolekcji do różnych muzeów polskich, chcąc uniknąć rozproszenia zebranych przez nią zespołów obiektów czy też umieszczenia ich w przypadkowych instytucjach po jej śmierci. Najcenniejszą część zbioru pragnęła przekazać na Wawel¹⁰, jednak dar ten nie doszedł do skutku. Obiekty z jej kolekcji znalazły

⁶ H. Dąbczańska-Budzynowska, *Pamiętnik*, oprac. J. Fijałek, „Rocznik Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie” R. 9: 1963, s. 307–360. Rękopis przechowywany w Bibliotece PAN w Krakowie, sygn. 6447; zob. też: M. Trojanowska, *Dary Heleny Dąbczańskiej*, [w:] *100 na 100. Katalog wystawy jubileuszowej Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej 1909–2009*, Przemysł 2010, kat. 30, s. 96; M. Dolińska, *Kolekcje etnograficzne z Kresów Wschodnich dawnej Rzeczypospolitej w Muzeum Etnograficznym im. Seweryna Udzieli w Krakowie*, [w:] *Dziedzictwo i pamięć Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej. Materiały I Muzealnych Spotkań z Kresami zorganizowanych przez Muzeum Niepodległości w Warszawie*, red. A. Stawarz, Warszawa 2009, s. 173–174. Za cenne wskazówki i informacje dotyczące kolekcjonerki dziękujemy pani dr Urszuli Olbromskiej z Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej w Przemysłu oraz pani dr Marcie Trojanowskiej.

⁷ H. Dąbczańska-Budzynowska, *Pamiętnik...*, s. 311.

⁸ Ibidem, s. 334–336.

⁹ Ibidem, s. 332–334.

¹⁰ Zob. K. Baranowski, *Na Wawel (zbiory Heleny Dąbczańskiej)*, Lwów 1906.

się m.in. w muzeach krakowskich: w Muzeum Etnograficznym, Muzeum Techniczno-Przemysłowym i Muzeum Narodowym, a także w Muzeum Wielkopolskim w Poznaniu, Muzeum Ziemi Przemyskiej w Przemyśle, Muzeum Podolskim w Tarnopolu. Dary przekazała również do Biblioteki Głównej Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.

Do Muzeum im. Króla Jana III we Lwowie część swojej kolekcji Helena Dąbcańska przekazała jeszcze przed wybuchem I wojny światowej. W jednej z sal Kamienicy Królewskiej, urządzonej w stylu biedermeieru, eksponowano pochodzące z jej daru liczne przykłady rzemiosła artystycznego, w tym akcesoria mody, jak torebki, trzosiki i wachlarze¹¹.

Zaczątkiem kolekcji tkanin Heleny Dąbcańskiej, skoncentrowanej wcześniej przede wszystkim na powiększaniu księgozbioru, stały się przedmioty nabyte po śmierci baronowej Heidlowej ze Lwowa. Jak zaznacza Dąbcańska, Heidlowa zaczęła zbierać dawne tkaniny, zanim jeszcze stały się one przedmiotem zainteresowania innych kolekcjonerów. Poprzez agentów skupowała je w Polsce i Rosji¹². Podobnie Dąbcańska nabywała od handlarzy żydowskich XVI–XVIII-wieczne tkaniny, pochodzące często z wyposażenia kościołów.

Powiększaniu się kolekcji sprzyjały również prace restauratorskie prowadzone w cerkwiach w 2. poł. XIX w. oraz związana z nimi wymiana wyposażenia. Tą drogą do zbiorów Dąbcańskiej trafiły liczne wozduchy, feloniony i chorągwie. Często do kolekcji włączane były tylko najcenniejsze i najlepiej zachowane fragmenty pozyskanych szat i tkanin liturgicznych. Jak wspomina Wanda Niemczycka-Babel, opierając się na przekazach swego ojca, Helena Dąbcańska gromadziła zbiory, jeżdżąc po wschodniej Galicji i odwiedzając dwory, gdzie otrzymywała lub kupowała zabytkowe przedmioty¹³.

Często do Dąbcańskiej, znanej już szerzej kolekcjonerki, zgłaszały się osoby oferujące do zakupu rozmaite przedmioty. Tak o tym pisała w swoim pamiętniku: *Wdowy, sieroty i różne dewotki, które z lepszej przeszłości zachowały bardziej wartościowe przedmioty urządzenia domowego, a ponadto różnorodne object d'art z czasów biedermajeru, jak robótki, hafty, sakiewki, wachlarze, zwracały się do mnie z chęcią odsprzedania mi tych przedmiotów*¹⁴.

Większa część zbioru fragmentów tkanin jedwabnych i makat z XVII i XVIII w. znajdujących się w Lwowskim Muzeum Historycznym pochodzi

¹¹ R. Mękicki, *Muzeum Narodowe...*, s. 105–110.

¹² H. Dąbcańska-Budzynowska, *Pamiętnik...*, s. 329–330.

¹³ W. Niemczycka-Babel, *Z dziennika podróży w czas przeszły. Na tropach odległej przeszłości*, <http://www.lwow.com.pl/wanda/butler.html> [12 XI 2012].

¹⁴ H. Dąbcańska-Budzynowska, *Pamiętnik...*, s. 328.

z daru Heleny Dąbczańskiej. Wśród nich: makata z tkaniny włoskiej lub francuskiej z końca XVII w., fragment tkaniny francuskiej z lat 30. XVIII w., fragment tkaniny angielskiej z lat 40. XVIII w., makata z tkaniny francuskiej z lat 1770–1780. Na uwagę zasługuje też ornat uszyty z tkaniny angielskiej z lat 40. XVIII w., którego haftowana dekoracja nawiązuje do kompozycji tkanin z tego okresu.

Również zbiór wachlarzy przechowywany w Lwowskim Muzeum Historycznym pochodzi, jak można przypuszczać, w przeważającej części z kolekcji Heleny Dąbczańskiej, podobnie jak ofiarowana przez nią w 1922 r. do Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu grupa 40 wachlarzy, z których po II wojnie światowej ocalało 22¹⁵. Są to głównie wyroby europejskie, wzbogacone kilkoma przykładami wachlarzy dalekowschodnich, powstałe od 2. poł. XVIII do końca XIX w.; przede wszystkim składane, o papierowych i jedwabnych pokryciach, w mniejszej liczbie płytkowe. Do najcenniejszych należą wachlarze XVIII-wieczne z malowaną gwaszem dekoracją. Interesujący jest również niewielki wachlarz z pokryciem jedwabnym, dekorowany cekinami, z początku XIX w. W zbiorze przeważają wachlarze z 3. ćwierci XIX w., jak ten z umieszczonymi w medalionach scenkami rodzajowymi w kostiumie historycznym, o stelażu z kości słoniowej inkrustowanej folią metalową.

Jednym z najcenniejszych zabytków w kolekcji tkanin Lwowskiego Muzeum Historycznego jest ornat z zawierającą scenę ukrzyżowania haftowaną pretekstą z początku XVI w. Uszyty został z XVI-wiecznej tkaniny tureckiej, kolumna przodu zaś z fragmentu pasa kontuszowego. Na pretekście oprócz przedstawienia ukrzyżowania w górnej części znajduje się scena modlitwy w Ogrójcu, po lewej stronie scena niesienia krzyża, po prawej koronowania cierniem, w dolnej części zmartwychwstanie. Technika ich wykonania jest typowa dla późnośredniowiecznych haftowanych szat liturgicznych z terenów Polski¹⁶. Ciała postaci obciążone są kremowym atłasem z uzupełnieniem szczegółów haftem, modelowane na miękkich podkładach, twarze zaś na twardych maskach. Włosy wykonano z kręconego drucika owiniętego jedwabną nicią. Szaty – częściowo w technice haftu kładzionego nicią złotą, częściowo barwnym jedwabiem. Tło haftowane jest ścięciem kładzionym nicią złotą, przesywaną w geometrycznych układach. Forma preteksty obrzeżona została

¹⁵ T. Michałowska-Barłóg, *Wachlarze z kolekcji Heleny Dąbczańskiej w zbiorach Muzeum Narodowego w Poznaniu*, [w:] *Amicissima. Studia Magdalene Piwocka oblata*, red. G. Korpala et al., Kraków 2010, s. 501–505.

¹⁶ Zob. M. Gutkowska-Rychlewska, M. Taszycka, *Polskie hafty średniowieczne. Katalog wystawy w Muzeum Narodowym w Krakowie*, Kraków 1967, kat. 53, s. 63–64, il. 53.

dekoracyjną listwą o ukośnym schodkowym wzorze, przesywaną na podwleczeniu nicianym trójbarwną przędzą jedwabną.

Na uwagę zasługuje także znajdujący się w zbiorach Lwowskiego Muzeum Historycznego zespół paramentów liturgicznych XVI-, XVII- i XVIII-wiecznych. Wśród nich dalmatyka z XVI-wiecznej włoskiej brokateli, ornat uszyty z dwóch rodzajów tkanin perskich czy ornat z 3. ćwierci XVIII w. z wykonanymi ścięciem łańcuszkowym przedstawieniami Baranka Apokaliptycznego i narzędziami Męki Pańskiej.

Cennym zabytkiem jest też makata z herbami Marka Matczyńskiego, blisko związanej z Janem Sobieskim. Uszyta została z tkaniny półjedwabnej, na przemian z brytów czerwonych i jasnożółtych. W owalu u góry każdego brytu znajduje się herb Marka Matczyńskiego (1611–1697). Tadeusz Mańkowski przypuszcza, że tkanina powstała pomiędzy rokiem 1683, kiedy Matczyński otrzymał urząd podkomorzego wielkiego koronnego, a 1693, kiedy został wojewodą ruskim. Miałaby ona być wykonana w Brodach, gdzie obok kobierców wytwarzano tkaniny jedwabne i półjedwabne. Brody były w tym okresie w posiadaniu Sobieskich, co dodatkowo przemawiałoby za wysuwaną przez Mańkowskiego hipotezę¹⁷. Agnieszka Bender za znacznie bardziej prawdopodobne miejsce wykonania tkaniny uznaje któryś z ośrodków włoskich¹⁸.

Innym wartym wzmianki zabytkiem jest XVII-wieczny kobierzec, tzw. *tapis polonais*, pochodzący ze zbiorów Władysława Łozińskiego. Był on prezentowany na ekspozycji Muzeum im. Króla Jana III¹⁹. Dalej warto wymienić XVIII-wieczny aksamitny czaprak z maskaronami, haftowany nicią metalową na wypukłych podkładach i nicianych podwleczeniach, prezentowany wraz z parą olster w przedwojennym katalogu *Muzea Gminy Miasta Lwowa*²⁰. Cennym weksylium jest z kolei haftowana chorągiew wojsk koronnych z 1768 r.

Nielicznie reprezentowane są w zbiorze pasy kontuszowe, m.in. wykonane w manufakturach Paschalisa Jakubowicza, Leona Madzarskiego oraz pas francuski z końca XVIII w. Za skromny uznać należy również zbiór masoników, do którego należą: błękitna szarfa mistrza loży, haftowana na jedwabnej morze, oraz fartuszek.

¹⁷ T. Mańkowski, *Polskie tkaniny i hafty XVI–XVIII w.*, Wrocław 1954, s. 32–33.

¹⁸ A. Bender, *Wzorzyste włoskie tkaniny jedwabne z polskimi herbami w XVI i XVII wieku*, [w:] „Pod niebem Północy”. *Z dziejów polsko-włoskich związków artystycznych. Materiały konferencji naukowej w Muzeum Zamojskim w Zamościu*, Zamość 2010, s. 56–58.

¹⁹ R. Mękicki, *Muzeum Narodowe...*, s. 23, *Muzea Gminy m. Lwowa...*, s. 67, kat. 146, tabl. XLI; *Katalog zbiorów Władysława Łozińskiego*, oprac. R. Mękicki, Lwów 1929, s. 129, kat. 605, tabl. XXII.

²⁰ *Muzea Gminy m. Lwowa...*, s. 61, kat. 85 i 86, tabl. XXV; R. Mękicki, *Muzeum Narodowe...*, s. 55.

Spośród tkanin zaliczanych do grupy pamiątek związanych z powstaniem narodowymi we Lwowskim Muzeum Historycznym znajduje się kilka chusteczek z rysowanymi tuszem symbolami patriotycznymi, wypisanymi tekstami poezji i pieśni, nazwiskami i nazwami miejsc bitew. Z XIX-wiecznych weksyliów prezentowanych na ekspozycji w Muzeum im. Króla Jana III wymienić należy chorągiew Gwardii Narodowej Sądeckiej z 1848 r.²¹ oraz chorągiew żuławów rawskich z powstania 1863 r.²² W zbiorach Lwowskiego Muzeum Historycznego przechowywana jest także grupa chorągwi cechów lwowskich z 2. poł. XVIII i początku XIX w., należąca przed 1940 r. do kolekcji Muzeum Historycznego m. Lwowa – należą do niej m.in. jedwabne, aplikowane chorągwie cechu krawców lwowskich z 1759 i 1777 r.²³

Innym zabytkiem, który znalazł się w zbiorach Lwowskiego Muzeum Historycznego po 1940 r., jest kobierzec anatolijski typu „lotto” z początku XVII w. Pochodzi on z ze zbiorów Muzeum Instytutu Stauropigijnego we Lwowie. Włodzimierz Kulczycki na podstawie inwentarza cerkwi wołoskiej z 1637 r. przypuszcza, że kobierzec był darem hospodara mołdawskiego Miirona Mohyły Bernawskiego dla tej świątyni²⁴.

Kolejnym etapem prowadzonej we Lwowskim Muzeum Historycznym inwentaryzacji będzie opracowanie ubiorów mieszczkańskich i kostiumów teatralnych oraz tkanin zabytkowych prezentowanych na ekspozycjach stałych. Niezbędne jest również poszerzenie wiadomości dotyczących pochodzenia i losów zabytkowych tkanin o informacje zawarte w muzealnej dokumentacji i archiwaliach.

²¹ R. Mękicki, *Muzeum Narodowe...*, s. 45.

²² Ibidem, s. 71.

²³ Ł. Charewiczowa, *Muzeum Historyczne miasta Lwowa. Przewodnik po zbiorach*, Lwów 1936, s. 46–48; *Muzea Gminy m. Lwowa...*, s. 51–52, kat. 20 i 21, tabl. IX.

²⁴ W. Kulczycki, *Kobierce wschodnie z XVII wieku w Muzeum Stauropigijnym we Lwowie*, Kraków 1910.

Summary

Collection of historical textiles from the former Museum of King Jan III in Lwów. Inventorying and cataloguing for the series of publications by the Department of Cultural Heritage “Outside the Country”

Work on inventorying historical textiles in the collection of the Historical Museum of Lwów are ongoing since 2010. The collection contains objects from the historic collection of the Museum of King Jan III, also – not considered in this article – postwar acquisitions, plus collections from other institutions, including the Lwów Municipal Historical Museum, incorporated in 1940 during the so-called reorganization of the museums of Lwów.

The Museum of King John III was established in 1908, thanks mainly to the efforts of Aleksander Czołowski – who was named its director – and Tadeusz Rutowski, deputy mayor of the city of Lwów. The museum's collection had its beginnings in perpetual deposits by churches, monasteries and private individuals, and also a set of exhibits related to Lwów, collected by the Municipal Archive. The primary location of the museum was the Korniatów apartment building, known as the Royal Building, which after restoration was fully opened to the public in 1921. Part of the collection was also displayed in the Łoziński Palace on Ossolińskich Street.

The museum collected artworks and artistic handicrafts from the time of the old Polish Commonwealth, mainly from the reign of Jan III, mementos from the national uprisings, and objects demonstrating Poland's multicultural character in the time before the partitions. The collection included many paintings, including portraits of well-known Polish personages, and one of the country's largest collection of militaria, among them standards, banners and uniforms up to the time of the Polish-Soviet War of 1920. There were also collection of historical artifacts of the Roman Catholic, Orthodox and Armenian Churches, as also of Jewish and Ruthenian culture. In September of 1939 the museum owned about fifty thousand objects.

Among the collection of textiles so far inventoried, the most numerous items are from the collection donated by Helena Dąbczańska (1863–1956), which includes liturgical vestments, fashions and fashion accessories, tapestries and fragments of textiles. Besides collectible textiles, she also amassed books, prints, paintings, handicrafts and ethnographic objects related to the Hutsul people. In her villa in Lwów she created a sort of private museum, with the displayed objects precisely described. Dąbczyńska systematically offered parts of her collection to various Polish museums. Objects from her collection found their way to the Ethnographic Museum, Technical-Industrial Museum and National Museum, all in Cracow, Wielkopolskie Museum in Poznań, Museum of the Przemysł Region in Przemysł, Podolian Museum in Tarnopol.

Her donation to the King Jan III Museum in Lwów was made before the outbreak of World War I.

Of the exceptionally varied collection of historical textiles in the Historical Museum of Lwów, numbering over five thousand items, the following groups of objects have been preliminarily inventoried in the course of preparation to publish the catalogue in the series "Outside the Country": liturgical vestments and linens, standards, flags, banners, fashion accessories, kontusz sashes, saddle blankets, military and civil service uniforms, national mementos, Judaica, Masonica, kilims, carpets, tapestries, textile fragments. The next stage of inventorying will include burghers' clothing, theatrical costumes and historical textiles displayed in the Historical Museum in permanent exhibitions.

Among the objects already inventoried, of particular note is the set of liturgical vestments, mainly from the 17th and 18th centuries. One valuable item is a chasuble from the 16th century, with an embroidered scene of the Crucifixion. The collection of silk fragments and tapestries from the 17th and 18th centuries, most of which come from the gift of Helena Dąbczańska, is most interesting. The museum also has a group of flags of the guilds of Lwów from the second half of the 18th and early 19th century, which before 1940 belonged to the Lwów Municipal Historical Museum.

So far, activities have not been extended to studies of the archives, which will certainly allow the identification of many of the objects in the Historical Museum. The lack of some historical textiles mentioned in prewar catalogues and guides to the Museum of King Jan III leads to the supposition that they were destroyed during World War II. Some of the objects are now located in the Museum of Artistic Handicrafts in Lwów and the National Museum in Wrocław.

Translated by Thaddeus Mirecki